

IRODALOMTÖRTÉNETI DOLGOZATOK

(140)

HORVÁTH IVÁN

PADOVÁBAN POÉTIKÁT TANULNI

SZEGED
1981

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
(SECTIO PHILOLOGICA)

- Nyelv és irodalom I. 1955.
Nyelv és irodalom II. 1956.
Irodalom I. 1958.
Irodalom II. 1959.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus I. (1960—1961). 1961.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus II. 1962.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus III. 1963.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus IV. 1964.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus V. 1965.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus VI. 1966.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus VII. 1967.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus VIII. 1968.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus IX. 1969.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus X—XI. 1971.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XII. 1972.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIII. 1973.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIII. Supplementum I.
1973. Csukás István: Jókai és a nemzetiségek.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIII. Supplementum II.
1973. Даниел Якош: Вопросы содержания и формы в теории литературы Г. В.
Плеханова
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIV. 1976.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XV. 1977.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XVI. 1978.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XVII. 1981.
Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XVIII. 1981.

ISBN 963 481 219 8

HU ISSN 0324—6523 Acta Univ. A. József Nom.
HU ISSN 0586—3708 Acta Hist. Litt. Hung.

PADOVÁBAN POÉTIKÁT TANULNI

Antonio Riccobonit, Zabarella tanítványát, a padovai egyetem arisztotelianus poétika-kutatóját felesleges részletesen bemutatni. Számos modern tanulmány és könyv foglalkozik működésével. Magyarországon sem ismeretlen: *Manierizmus*a bevezető tanulmányában Klaniczay Tibor írt róla. Még magyarországi vonatkozásáról is tudunk: Bernard Weinberg nyomán szintén Klaniczay hívta fel a figyelmet pozsonyi kapcsolatára: a pozsonyi flamand Arisztotelész-komentátor, Nicasius Ellebodus Riccobonival szerette volna lektoráltatni *Poétika*-fordítását. A *nagy Weinberg*ben, a *History of Literary Criticism in the Italian Renaissance* c. kézikönyvben külön fejezet foglalkozik Riccobonival, akinek műveit természetesen felsorolja a kézikönyv 2. kötetének végén álló, teljesnek szánt bibliográfia is. Ez a bibliográfia igen részletes könyvészeti leírást ad tételeiről, még az ajánlásokról is. Egy helyütt azonban kiegészítésre szorul. Riccoboni 1579-ben, Velencében, Paulus Meiettus padovai kiadó nyomtatásában háromrészes művet adott ki. Az első rész az arisztotelészi *Retorika* kommentált latin fordítása, a második a *Poétikáé*, a harmadik rész Riccoboni saját komikum-elemzése, tanulmány *De re comica*. Weinberg feltünteteti a második és harmadik rész ajánlásait: Francesco Giustinianónak, illetve Agostino Naniónak. Nem közömbös nekünk, magyaroknak, hogy az első rész Weinbergtől fel nem tüntetett ajánlásában „az erdélyi Báthory Istvánhoz, pártfogójához” fordul a szerző.

Ez nem a fejedelem, hanem csak unokaöccse, az a somlyói ifj. Báthory István, aki, mint Veress Endre adataiból, de például ebből az ajánlásból is kiderül, a későbbi erdélyi kancellár, Kovacsóczy Farkas társaságában egyetemi tanulmányokat folytatott Padovában. Veress adataiból s másunnan régóta tudtuk, hogy igen művelt férfiakká váltak ezek. A csillagász Valentinus Naiboda ennek a Báthorynak ajánlotta egyik könyvét. Pirnát Antal szívésségből tudom, hogy ez a Báthory barátjának, egy másik erdélyi magyarnak egyszer olaszul írt levelet. De hogy Arisztotelész *Retorikáját* és *Poétikáját* tanulmányozta a két egyetemista, és, mint Riccoboni írja, nemcsak az egyetemen, hanem még a professzor magánóráin is, az több, mint szép. Hiszen Izabella és Báthory András illetve Báthory Zsigmond kora között Barlay Ö. Szabolcs egy elszigetelt adatán kívül semmi nyoma annak, hogy a gyulafehérvári udvarban különösebben érdeklődtek volna a költészet virágai iránt. Riccoboni ajánlása tehát esetleg új távlatokat nyit. Barlay adatát eddig sajnos nem sikerült megfelelően kapcsolatba hozni Balassival, aki ismereteink szerint a gyulafehérvári udvarban vált költővé. Talán ifj. Báthory Istvánt kapcsolatba lehetne hozni vele. Varjas Béla más összefüggésben már említette, hogy ifj. Báthory István Bebek-lányt vett nőül, Balassi ifjúkori szerelmének, Bebek Juditnak testvérét. A kisküküllői Bebek, akikkel Balassi apja, János, már barátságot tartott, tovább erősítik a Balassi erdélyi környezetének megállapítása végett összevadászott egyéb kisküküllői adatokat (a radnóti Kendi Ferenc és Bebek Judit s az udvarukban működő Balassi-epigon,

Illyefalvi István jöhet még számba, mint ottani Balassi-kapcsolat). Akkor talán még a *Balassa-kódex* attribúálatlan versét, a BATHORI akrosztichonút is esetleg somlyói ifj. Báthory István szerzőségének tulajdoníthatjuk, s őt feltevésszerűen kapcsolatba hozhatjuk a Balassi-körrel, a „nyolc ifjú legény” költői iskolájával, azzal a rejtélyes társasággal, amelyből Balassi úgy emelkedett ki, Rimay szerint, „mint az sas az több apró madarak előtt”.

Mostani célunk azonban nem irodalomtörténeti, nem az, hogy a fejedelem unokaöccséből apró madarat csináljunk, hanem az ajánlás esetleges politikai háttérének vizsgálata. Az ajánlás nagyon alkalmas e vizsgálatra, éspedig egy különössége miatt. Riccoboni ugyanis nem *pénzt* köszön meg hallgatójának írott ajánlásában (noha az említett magánórák nyilván nem ingyen tartattak), nem pénzt tehát, hanem *protekciót*, pontosabban társadalmi kapcsolatot. Azért hálás erdélyi, tehát külföldi hallgatójának, hogy az bemutatta őt a padovai egyetem egy másik hallgatójának, egy olasznak, Iacobus Boncompagnus úrnak. Mindenképp figyelemre méltó egyetemistának kellett tehát ez utóbbinak lennie. Az is volt, noha művei nem lévén, az irodalomtörténetek hallgatnak személyéről. Giacomo Boncompagni fiatal kora ellenére (1548. május 8-án született) már 1572-ben az Angyalvár parancsnoka lett, s ettől kezdve tisztiségei rohamosan szaporodtak: a legnepotistább pápának tartott XIII. Gergely egyszülött fia volt.

Miről folyhattak a — most már ne legyenek illúzióink, hiszen a Vatikán, illetve Erdély egyaránt csaknem a legmagasabb szinten képviseltette magát — feltehető titkos tárgyalások? Elsőként feltételezhetjük természetesen a lengyel korona kérdését, mivel Boncompagni, a pápai diplomácia nem is olyan szürke eminenciása egyébként is több tárgyalást folytatott a lengyel trón követelőivel. Így pl. a Lengyelországból Franciaországba tartó Valois III. Henriket, aki utazását megszakítva, résztvett az 1574-es jubileumi év ferrarai ünnepségein, ő fogadta XIII. Gergely nevében. Szintén ő képviselte a pápa-papát a Rettenetes Iván követével való 1581-es tárgyalásokon. (Báthory ekkorra már megszilárdította lengyelországi uralmát, és a pápa nem akarta megbántani azzal, hogy személyesen fogadja ellenfelének prémbundás muszkáit.) Azonban U. Coldagelli Boncompagni-cikke (innen vettem rá vonatkozó legtöbb adatot: *Dizionario biografico degli Italiani*, Roma, 1969, XI, 691 passim) és Veress Endre Báthory-információi (*Matricula et acta Hungarorum in Universitate Patavina studentium*, Bp., 1915, 82 passim) egybevetésével jól látható, hogy a három egyetemista, Báthory, Kovacsóczy és Boncompagni feltételezhető titkos tárgyalásai még jóval a fejedelmi nagybácsi lengyel trónigényének bejelentése előtt megszakadtak. Mikor? Az ifjú Báthory padovai jelenlétét Veress 1571 végéről, 1572 január 2-áról és 1573. január 31-ről adatolja. A fejedelem 1573. július 7-én indította Padovába Kolozsvári Gábor deákot, hogy unokaöccsét hazahozassa. A deák egy hónappal később ért Bécsbe (Veress adata). A Gyulafehérvár és Padova közötti útra (Bécsen keresztül), ekkor tehát kb. másfél hónapot számolhatunk. A tárgyalások befejeződését bejelentő hír újra ugyanennyi lehetett; az ifjú Báthory tehát valószínűleg 1573 májusában küldte fejedelmi nagybátyjának a tárgyalások végéről szóló értesítést. Teljesen egybevág ezzel az az adat, amely szerint Boncompagni 1573 májusában távozott Rómába a padovai egyetemről.

Miről tárgyalhattak? Tetszetős és kézenfekvő lenne a tárgyalássorozatban az erdélyi ellenreformáció első lépését sejteni. (A jezsuiták behozatalát a fejedelem valamikor a Szántó István 1571-es eredménytelen meghívása és Leleszi János 1579-es megérkezése közötti időben szervezte meg. Berzeviczy Márton missziójával, Báthory erdélyi főhatalmának pápai elismerésével párhuzamosan az ellenreformációt célzó tárgyalásoknak is meg kellett indulniuk.) Ezt a megoldást szuggerálná az is, hogy a

pápai Rómában a jezsuitáknál, a Collegium Germanico-Ungaricum akkor alakult intézményében folytatta Padovában megkezdett tanulmányait.

Ha így volt, akkor a fejedelmi unokaöcs megérdemelte azt a sorsot, mely királyi unokaöcs korában osztályrészéül jutott. Szintén Veress tette közzé a Jézus-társaság ama kémjelentéseit, amelyekből kiderül, hogy a testvérek szemmeltartották, jezsuita módon még otthonában is minden lépését ellenőrizni igyekeztek jótevőjüknek.

Keserű Bálintnak — akinek ötvenedik születésnapjára hosszú, boldog, eredményes életet kívánok — gyakran alkalmazott tanulmányírói módszere, hogy az irodalomtörténeti adatot eszme-, sőt politikatörténeti értelmezésben szólaltatja meg. Az ismeretlen ajánlósszöveg* fenti kommentárjában tulajdonképpen őt szerettem volna utánozni. S ha most az alkalmazott módszert illető elég súlyos aggálllyal végzem a kommentárt, ismerői szemében nyilván ez is az ő stílusára emlékeztető gesztus lesz.

Csak látszólag meggyőző az ifjú Báthory István padovai küldetéséről most felvázolt elképzelés. A fejedelmi unokaöcs már XIII. Gergely trónralépte (1572) előtt (1571) Padovába érkezett. Ekkor még nem lehetett utazásának célja az, hogy Gergely pápa fiával titkos tárgyalásokat folytasson, mivel beiratkozásának pillanatában Giacomo Boncompagni csak aránylag közönséges fiatalember volt, s nem is élt még Padovában. Egyre nagyobb aggodalommal gondolok vissza arra a célkitűzésre, hogy ebben az írásban egyértelműen politikatörténeti végkövetkeztetésre jutok. Lehetséges, hogy az ifjú Báthoryt *mégiscsak* fűtötte az esztétikai érdeklődés?

Iván Horváth

POETIKSTUDIEN IN PADUA

Der berühmte Antonio Riccoboni hat den ersten Teil seines im Jahre 1579 in Venedig veröffentlichten Werkes (kommentierte Rhetorica und Poetica Übersetzungen und seine eigene Analyse „De re comica“) dem jüngeren Báthory István von Somlyó gewidmet. Der Verfasser will hier die Gründe dieser Widmung erklären: Riccoboni dankt hier dem jungen Báthory für seine Unterstützung bei Iacobus Boncompagnus, dem Sohn des Papstes Gregor XIII. Es bietet ein Anlass dem Verfasser, die politischen Verhandlungen im Hintergrund der Poetik-Studien vorzuzeigen, andererseits bleibt aber die wichtige Frage offen: ob sich der jüngere Báthory István von Somlyó wirklich für die Poetik interessierte?

* Itt mondok köszönetet Klaniczai Tibornak, aki a fotómásolat megszerzésében segített.

ILLVSTRISS. VIRO,
STEPHANO BATOREO
TRANSYLVANO
patrono suo,

Antonius Riccobonus Rhodiginus
felicitatem dicit.

MINIBVS notissimum,
atq. exploratissimum est,
uir Illustrissime, inter ma-
gna hominum nobilitis de-
cora, & ornamenta nihil
illustrius esse, quam litterarum studium;
quæ quidem eis suadent laudem, & hone-
statem, eorum animos reddunt omni virtu-
te fulgentes, eosdem inflammant ad Reip.
commodum, dignitatemq. tuendam, ac
que augendam, multaq. ipsis exempla
proponunt ad intuendum, & imitandum
in omni genere uirtutis. Id honestissimum
studium in clarissima natione uestra cum
antea flagrans fuit, tum eo maxime tem-

a 2 porc

pore exardescere visum est, cum Stephanus Batoreus, patruus tuus, admirabili ingenio, ac sapientia praeditus, maximo omnium applausu factus est Transsylvania Princeps; qui in principatu suo nihil antiquius habuit, quam ut homines doctrina praestantes maximis praemijs afficeret, & beneficentia sua prope singulari ad litterarum laudem omnes incitaret, studiaq; omnia optimarum artium foveret, custodiret, atque amplificaret. Nimirum intellexit sapientissimus vir, prudentiam assidue litterarum studijs partem in Reipublicae oculorum omnia prospicere, quae pertinere ad eius incolamitatem viderentur; ne quantum litterati homines adiuvantur, quantum adiuventi importari Reipublicae existimeretur. Hinc effectum est, ut plurimi Transylviani, quos si enumerare omnes vellem, non breuem epistolam scribere, sed longam historiam contexere necesse haberem, maximam sibi doctrinae gloriam comparauerint, & in dies maiorem propter amplissima praemia ipsis proposita comparaturi esse iudicentur.

*dicentur. Quas fama celebritate cum illius
 cuius res gestas uniuersus terrarum orbis
 admiratur, maximus uir, patruus tuus,
 declaratus esset Polonia Rex; in ipso belli
 ardore, quod necessario gerendum fuit ad
 illud Regnum incolume conseruandum, lit-
 terarum non oblitus, mandauit, ut præ-
 excellentissimi ex omni terrarum parte Do-
 ctiores maximis præmijs Cracouiam invita-
 rentur: suamq; in humaniores litteras
 propensionem ostendit ex eo, quod longe
 maiora Doctores humanitatem proficenti-
 bus, quam ceteris omnibus stipendia per
 nuntios suos proponere uisus est. Neque ue-
 ro si alios semper, quos regendos accepit, ad
 præclara litterarum studia maxime inci-
 tauit, ullo unquam tempore defuit nobilif-
 simis propinquis suis; ut inter ceteros tibi
 maximi Herois Andrea fratris sui filio,
 quem ille tamquam filium singulariter
 amans post mortem charissimi fratris in
 hoc clarissimo Gymnasio uoluit erudiri om-
 nibus optimis artibus, quibus nobilissima
 ingenia iuuenum solent informari, uten-*

a 3 tem

rem duce, & socio studiorum tuorum Vol-
fango Kouaciocio, uiro eruditissimo, ac
eloquentissimo, quo neminem uidi un-
quam diligentiorē, magis sollicitum,
laboriosiorē, maxime uero, ubi de tuis
commodis, atque utilitatibus ageretur.
Noui equidem eum tum sapientia, tum
eloquentie studiosissimum, atque in philo-
sophia studio ad omnem excellentiam pro-
gressum, litterisq; grecis, & latinis, at
que adeo etiam ijs, quas sibi Heretisci uen-
dicant, doctissimam, & in recta scribendi
ratione adeo præstātem, ut non solum ijs,
qui præua barbarie omnia infuscant, lon-
ge antefereendus, sed æquandus etiam ijs,
qui purius, & elegantius scribunt, meo
quidem iudicio uideatur: at in maximis
eius ornamentis semper posui, quod mira-
morum suauitate amplitudini tue profue-
rit; quæ fuit causa, cur illustriss. domus
tua eius honori mirabiliter fenerat, eumq;
serenissimus Poloniae Rex patruus tuus ab
illustrissimo Transsylvania Principe pro-
pter excellentem præstantiam suam accitū
ad

ad celsam, in qua nunc ipse fulget, Ma-
gni, et appellant, Cancellarij dignitatem
miserit; cuius amantissimis, fidelis-
simisq; consilijs cum pareres; dici non po-
test, quas faces in animis omnium accen-
deres ad te amandum, atq; observandum,
quam occasionem omnib; praeberes tui am-
plissimj nominis predicandae, qua praesidia
tibi parares ad maximas res obcundas.
Tu praeter litterarum studia, in quib; s-
nibi & publice, & priuatim operam da-
bas; Patriorum Venetorum, atque adeo
etiam aliorum nobiliorum iuuenum, qui in
hoc Gymnasio erant, consuetudinem cum
maxima tua laude, & mansuetudinis,
benignitatis, omniumq; uirtutum admi-
ratione sequutus es, ac eam humanitatem
& morum facilitatem adhibuisti ad Docto-
res, quos audiebas, corroborandos, ut non
solum publicos, & priuatos eorum labores
praesentiae tuae auctoritate, tanquam nu-
mine aliquo honorares, sed illorum etiam
nobilissimorum iuuenum, quibuscum uer-
sabaris, amorem eis benignissime concilia-

a 4 res.

res. Qua maxima benignitas tua effecit,
ut, cum summus tibi usus esset cum Iacobo Boncompagno, viro illustrissimo, atque
excellētissimo, Patavij tunc optimas ar-
tes studiosissime persequente, & ad rerum
magnarum administrationem, quo di-
vinitus vocabatur, aditum sibi parante,
me eius amplitudini tradideris completten-
dum, eiq; aucto suprema sanctissimi pa-
rentis dignitate non vulgariter commenda-
veris. Quamobrem me omnia tibi debere
profiteor, quæ à gratisimo proficisci animo
possint; cumq; tua explendi multo maxima
in me merita mihi facultas non detur: ta-
men cum eum esse ingratum existimem,
qui cū nihil reddat, quia minimum possit,
posteaquam artem Rhetoricam Aristotelis
latine conuersti, eamq; edere decreui,
tuo præclarissimo nomini ipsam esse conse-
crandam censeo, tibiq; memoriam renouā-
dam eorum, quæ sæpe à me audiui. Non
enim vereor, quin tibi grata futura sint,
quæ philosophus omnium grauisissimus Ari-
stoteles scripsit de ratione dicendi, maxi-
me

me uero in ea lingua, qua potissimum de-
claris; quem scriptorem prope diuinum
nulla alia de causa multis parum cognitū,
nisi quod obscure conuersus uideatur, & si
alii eruditissimi uiri interpretati sunt: ta-
men mihi quoque interpretandum esse exi-
stimauī, ut eius doctrinam sane egregiam,
& singularem auditoribus meis clariorem
redderem, ac interpretandi manus, quod
uix in breue illud curriculum cadit, quo
publice disputamus, hoc modo sane illustrio-
re, & ad iuuenum studia accommodatiore
obirem. Itaque conatus sum omnium quā
facillime tres Aristotelis libros interpreta-
ri; & maioris facilitatis causa eorum par-
ticulas, quasi stellas quasdam huius ma-
gni cœli, quo eloquentia uniuersitas contine-
tur, dinumerare; ac integro etiam expli-
cationum libro obscuriora loca declarare.
Qua omnia quoniam tibi gratissima futu-
ra esse intelligo, tamquāmaximo eloquē-
tia patrono; idcirco ad te mitto, & in tuo
preclarissimo nomine edo, ut cognoscas me
tuis officijs in perpetuū obstrictum, quēcū
que

*que possum, omnia ad tuam amplitudinem
colendam efficere, maiora sine dubio, &
que potero, & cum potero effecturum, ut
nec tua obliuisci benignitatis, nec ea, quæ
à tua possunt benignitate proficisci, negligere
unquam uidear. Vale Patavij kal.
Mart. MDLXXIX.*

IRODALOMTÖRTÉNETI DOLGOZATOK

KIADJA

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI INTÉZETE

1. *Halász Előd*: Vörösmatry és Toldy. 1956.
2. *Pósa Péter*: Babits Mihály: „Kárvavár”. 1956.
3. *Halász Előd*: Bevezetés a Faust II. részéhez. 1956.
4. *Juhász Gyula* elfelejtett Anna-versai. 1956.
5. *Vág Sándor*: A „La Hongrie Républicaine” és Juhász Gyula. 1956.
6. *Berczik Árpád*: Raimund pályakezdése hazánkban. 1958.
7. *Keserű Balint*: Adalekok Rimay és Báthoriak kapcsolatához. 1958.
8. *Kovács Sándor*: Szepsi Csombor Márton prózastílusához. 1958.
9. *Kordé Imre*: Néhány adat Csokonai „Kultúra”-jának keletkezéséhez. 1958.
10. *Kálmán László*: Molnár György, a realista színjátszás előfutára. 1958.
11. *Nacsády József*: A szegedi parasztnovella keletkezése. 1958.
12. *Kiss Lajos*: Simon István költészete. 1958.
13. *Ilia Mihály*: A Holnap születése. 1959.
14. *Péter László*: Juhász Gyula és a „fekete báró”. 1959.
15. *Nacsády József*: Két kirándulás. 1959.
16. *Kovács Sándor Iván*: Az európai humanista hagyomány szerepe Szepsi Csombor Márton írói fejlődésében. Csombor és Bonifacio. 1960.
17. *Kiss Lajos*: A művészi tükrözés kérdéséhez. 1961.
18. *Kiss Lajos*: Mégegyszer a művészi tükrözésről. 1961.
19. *Nacsády József*: Jókai műveinek lengyel alakjai. 1961.
20. *Kiss Lajos*: Modernizmus, formakultúra, korszerűség. 1961.
21. *Kovács Sándor Iván*: Rimay János és Ersek András. 1961.
22. *Bíró Ferenc*: Egy XIX. század eleji kódex Csokonainak tulajdonított versei. 1961.
23. *Kordé Imre*: A XVII. századi Szeged és folklorisztikus elemek az Etelkában. 1961.
24. *Nagy Géza*: Adalék Vörösmarty 48-as szerepléséhez. 1961.
25. *Péter László*: Juhász Gyula „újságírói sikere”. 1961.
26. *Ilia Mihály*: A Nyugat és a Holnap. 1961.
27. *Krajkó András*: Juhász Gyula és az első világháború. 1961.
28. *Bíró Ferenc*: A Mindenes Gyűjtemény (1789—1792) szerkesztőjének nyelv- és irodalomszemléletéhez. 1962.
29. *Nacsády József*: Jókai „Delejorszag”-áról. 1962.
30. *Juhász Antal*: Thury Zoltán a Szegedi Naplónál. 1962.
31. *Ilia Mihály*: Juhász Gyula költészetének motívumairól 1908—1911 között. 1962.
32. *Krajkó András*: „Piros pecséttel nyílik a titok”. 1962.
33. *Szabolcsi Gábor*: József Attila expresszionizmusának kérdéséhez. 1962.
34. *Keserű Balint*: Epiktétosz magyarul — a XVIII. század elején. 1963.
35. *Vörös László*: Az „új hit” motívum tartalma Juhász Gyulánál. 1963.
36. *Kovács Sándor Iván*: A „Fórum” szerepe felszabadulás utáni irodalmunk történetében. 1964.
37. *Krajkó András*: A „keresztény kurzus” művelődéspolitikájáról. 1964.
38. *Csetri Lajos*: A stílus fogalmai és a korstílusok problémája. 1965.
39. *Ilia Mihály*: Hatvány Lajos folyóirata: az Esztendő. 1965.
40. *Scheiber Sándor—Zoldos Jenő*: Ady Endre levelei Révész Bélához. 1965.
41. *Tamás Attila*: Vajda János Alfréd regénye c. műve a magyar romantika néhány problémája. 1965.
42. *Keserű Balint*: A magyar protestáns-polgári későhumanizmus néhány problémája. 1966.
43. *Kovács Sándor Iván*: Dante neve százötven év magyar irodalmában. 1966.
44. *Ilia Mihály*: Egy vers értelmezésének lehetőségei (Ady Endre: Az ős Kaján). 1966.
45. *Vörös László*: Illyés Gyula lírájának realizmusa. 1967.
46. *Csukás István*: Ján Smrek Petőfi-fordításairól. 1967.
47. *Nacsády József*: Jókai és népiesség az 1850-es években. 1967.
48. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Régi magyar írók és prédikátorok kiadatlan levelei. I. 1967.
49. *Keserű Balint*: Újfalvi Imre és a magyar későreneszánsz. 1968.
50. *Horváth Károly*: A magyar felvilágosult klasszicista dráma a műfaj kelet-európai fejlődésében. 1968.
51. *Ilia Mihály*: Juhász Gyula Tömörkény-kultusza és Tömörkény-életrajzának kiadástörténete. 1968.
52. *Tamás Attila*: József Attila költészetével rokon sajátosságok Radnóti Miklós lírájában. 1968.
53. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Régi magyar írók és prédikátorok kiadatlan levelei. II. 1968.
54. *Keserű Balint*: Újfalvi Imre és az európai „későhumanista ellenzék”. 1969.
55. *Csetri Lajos*: Adalekok Döbrentei Erdélyi Múzeumának irodalomszemléletéhez. 1969.
56. *Csukás István*: Ady és Ivan Krasko. 1969.
57. *Krajkó András*: Az ellenforradalmi rendszer irodalompolitikájának kialakulása. 1969.
58. *Tamás Attila*: A „kép” problematikája a költői műalkotásban. 1969.
59. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Régi magyar írók és prédikátorok kiadatlan levelei. III. 1969.
60. *Jankovics József*: Zilahi János legációs levele Bethlen Miklóshoz (?) 1692-ből. 1969.
61. *Dankánits Ádám*: Adatok Toroczkai Mátéról. 1969.
62. *Bán Imre*: Ismeretlen adatok Otrókoci Főris Ferenc életéhez. 1969.
63. *Kulcsár Péter*: Az óbudai egyetem Heltai Gáspár Krónikájában. 1971.
64. *Olasz Sándor*: Heltai Gáspár 56. meséje és a Tinódi-Cronica címlapja. 1971.
65. *Szabó T. Attila*: Ifj. Heltai Gáspár élete és helyesírása ismeretéhez. 1971.
66. *Ötvös Péter*: Thoraconymus Mátyás. 1971.
67. *Nussbächer Gernot*: Adatok Gyulafi Lestár utazásaihoz. 1971.
68. *Balázs Mihály*: Eszedi Báthori István levelei Bocskaihoz. 1971.
69. *Somogyi Dániel*: Rimay János levele Kővárból Perneszy Erzsébethez. 1971.
70. *Keserű Balint*: Az Újfalvi-per jegyzőkönyve. 1971.
71. *Jakó Zsigmond*: Miskolci Csulyak István peregrinációs albuma. 1971.
72. *Tonk Sándor*: Rozgonyi Sutor (Varga) János. 1971.
73. *Kovács Sándor Iván*: Utleíró utazók — utazási irodalom a XVI—XVII. században. 1971.
74. *Bácskai Antal*: A Zrínyiek erdélyi kapcsolataihoz. (Levelek 1654—1679-ből). 1971.
75. *Wittman Tibor*: Az Újvilág képe Comenius didaktikai műveiben, 1971.

76. *Holl Béla*: Tasi Gáspár. (Adalékok XVII. századi fordításirodalmunk történetéhez.) 1971.
77. *Czegle Imre*: Amiesus korai magyar tanítványai. (Ismeretlen franekeri disputációk 1624—1625-ből.) 1971.
78. *Németh S. Katalin*: Borsáti Ferenc Metamorphosis-a. (A protestáns barokk kérdéséhez.) 1971.
79. *Szauder József*: Tizenhetedik századi magyar utazó Spanyolországban. 1971.
80. *Esze Tamás*: Kolozsvári könyvek Baranyában. 1971.
81. *Tarnócz Márton*: Egy kuruckori vers szövegtörténetéhez. (Descriptio fortunae inconstantiae.) 1971.
82. *Gál István*: Erdélyi levelek a British Museum-ban. 1971.
83. *Jankovics József*: A levélíró Bethlen Miklós arcképe. (Két kiadatlan levél közlésével.) 1971.
84. *Csukás István*: Adalékok a két világháború közötti magyar—szlovák irodalmi kapcsolatokhoz. (Harcok Petőfi szellemi hagyatéka körül.) 1972.
85. *Nacsády József*: Az irodalmi népiesség és az 1848-49-es forradalom. 1972.
86. *Horváth Károly*: A felvilágosodás korának irodalmi irányzatai a közép-kelet-európai irodalmakban. 1972.
87. *Krajkó András*: A Nyugat kritikájának változásai 1919 után. 1972.
88. *Ilia Mihály*: Egy Nyugat-kortárs Erdélyben. (Tompai László költészetéről.) 1972.
89. *Pósa Péter*: Keats esztétikájáról és költészetéről. (Halálának százötvenedik évfordulójára.) 1972.
90. *Nagy Barna*: Tervezet Ecsedi Báthori István műveinek kiadására. 1972.
91. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Szepsi Csombor Márton ismeretlen értekezése. 1972.
92. *Jankovics József*: A Pápai Páriz család angol kapcsolatainak történetéhez I. (Ifjú Pápai Páriz Ferenc londoni levelei.) 1972.
93. *Vörös László*: Az esztétikai valóságfogalom néhány vitás kérdése. 1973.
94. *Csetri Lajos*: Egy Csokonai-vers keletkezéstörténetéhez. (A reményhez.) 1973.
95. *Horváth István*: Balassi poétikája. (Kérdések.) 1973.
96. *Olász Sándor*: A kálvini művészetfelfogásról és magyarországi kisugárzásáról. 1973.
97. *Baldás Mihály*: Andrzej Frycz-Modrzewski. (Halálának négyszázadik évfordulójára.) 1973.
98. *Németh S. Katalin*: A Pécsi disputa szövegeiről. 1973.
99. *Benda Kálmán*: Filiczki János levele 1605-ből. 1973.
100. *Somai Éva*: Az újsztoicizmus (Lipsius) hatásának nyomai Borsos Tamás naplójában. 1973.
101. *Merényi Varga László*: Thordai János Epiktetosz-fordításának stíluskérdéséhez. 1973.
102. *Zentai Mária*: Rimay-hatás Thordai János szoltáiraiban. 1973.
103. *Varga Imre*: Egy bűjös énekünk történetéhez. 1973.
104. *Jankovics József*: Ismeretlen panaszének a kuruckorból. 1973.
105. *Agárdi Péter*: Adalék a Zrínyi- és Gyöngyösi-hagyomány párhuzamos történetéhez. (Könyvi János: Magyar hadi román, 1779.) 1973.
106. *Ladányi Sándor*: Aranka György levelei Ráday Gedeonhoz. (1789—1791.) 1973.
107. *Csukás István*: Vajansky műveinek magyar világa. 1976.
108. *Vörös László*: A tükrözés kategóriája Marx filozófiájában. 1976.
109. *Sipka Sándor*: Beöthy Zoltán irodalomtörténeti tankönyve a középiskolai oktatásban. 1976.
110. *Baranyai Zoltán*: Naturalista szemlélet és szecessziós kompozíció. (Egy Bródy-novella elemzése.) 1976.
111. *Szigeti Lajos*: A „felnőttsség” vállalása József Attila költészetében. (József Attila Kosztolányi-bírálatának lírai fedezete.) 1976.
112. *Scheiber S.—Zsoldos Z. F.*: Mikszáth Kálmán levelezéseiből. 1976.
113. *Csukás István*: Ady nemzetiség-szemlélete. 1977.
114. *Nacsády József*: Ady és az Arany-hagyomány. 1977.
115. *Krajkó András*: Harckor Ady irodalmi örökségéről. 1977.
116. *Ilia Mihály*: Egy Ady-motívum tanulmányai. 1977.
117. *Szigeti Lajos*: Egy Ady-vers értelmezéséhez. (Köcsi-út az éjszakában.) 1977.
118. *Papp István*: Az Edgar Poe-i életérzés Ady költészetében. 1977.
119. *Vörös László*: Ady és Csinszka. (Gondolatok Robotos Imre könyvéről.) 1977.
120. *Baranyai Zoltán*: Adalékok Ady és Csáth Géza kapcsolatához. 1977.
121. *Nacsády József*: A „hallgató” Arany és az „Öszikék”. 1978.
122. *Csukás István*: Vajda János és a nemzetiség kérdése. 1978.
123. *Papp István*: Az Edgar Poe-i életérzés Ady költészetében II. (Motívumvizsgálat) 1978.
124. *Krajkó András*: A magyar fa sorsa 1927-ben. (Viták Makkai Sándor Ady-könyvéről.) 1978.
125. *Ilia Mihály*: Juhász Gyula kiadatlan följegyzései Adyról. 1978.
126. *Baranyai Zoltán*: Krúdy Gyula: Boldogult úrfikoromban. 1978.
127. *Vörös László*: A Babits-líra egyik kulcsmotívumáról. 1978.
128. *Szigeti Lajos*: A „Szabad-ötletek jegyzéke” és a kései versek. (József Attila költészetének néhány motívumához.) 1978.
129. *Csukás István*: A nemzetiségi kérdés Kemény, Jósika, Madách és Eötvös műveiben. 1981.
130. *Nacsády József*: Móra Ferenc és a szegedi novellista hagyományok. 1981.
131. *Kiss Lajos*: Németh László, a gondolkodó. 1981.
132. *Szigeti Lajos*: Az „édes mostoha”. József Attila anyavereiseihez. 1981.
133. *Horváth Béla*: Népszokások József Attila költészetében. 1981.
134. *Lengyel András*: Juhász Gyula kiadatlan levelezéséből. 1981.
135. *Baldás Mihály*: Veronai Gábor és Szanoki Gergely verses vitája.
136. *Németh S. Katalin*: Egy elvesztett hitt Sylvester-nyomtatvány.
137. *Stoll Béla*: Magyar vers az 1540-es években.
138. *Téglásy Imre*: A latin purizmus. Keresztény vagy pogány humanizmus?
139. *Ötvös Péter*: Három psalmus a „Paradoxa” fényében
140. *Horváth István*: Padovában esztétikát tanulni.
141. *Holl Béla*: Adatok David Chytracus magyarországi vonatkozásairól.
142. *Máté György*: Jean Bodin és a magyar későreneszansz.
143. *Szőnyi György Endre*: Comenius asztrológiai világképe.
144. *Jankovics József*: Apáczai hatása Bethlen Miklós pedagógiai törekvéseire.
145. *Szőrényi László*: „Tükröske. Egy ficzkópoéta számára.” (Ungvárnémeti Tóth László kritikai fogadtatása.)
146. *Csetri Lajos*: Berzsenyi A közelítő tél című versének előtörténetéhez.
147. *Kocsizsky Éva*: Berzsenyi Dániel miméziselmélete (Résztanulmány a Poétai Harmonistia magyarázatához.)
148. *Zentai Mária*: Vörösmarty Mihály: A Rom. (Elemzés).
149. *Lukácsy Sándor*: A Dalhon folytatása.
150. *Szajbely Mihály*: A vén cigány „háttér” az 1850-es években.